

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 27. mai 2021
(OR. en)

9091/21

JAI 628
COPEN 244
FREMP 146

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Nõukogu
Teema:	Prokuratuuri põhielemendid, sealhulgas seoses õigusalase koostööga kriminaalasjades

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud teemal eesistujariigi dokument, pidades silmas justiitsministrite arutelu 7./8. juuni 2021. aasta justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil.

Prokuratuuri põhielemendid, sealhulgas seoses õigusalase koostööga kriminaalasjades

Sissejuhatus

Prokuratuuril on õigusriigi põhimõtete järgimisel tähtis roll mitte ainult riiklikul tasandil vaid üha enam ka ELi tasandil.

Prokuratuuri ülesande olulisust on tunnistanud rahvusvahelise üldsuse poolt, näiteks ÜRO 1990. aasta prokuröride rolli käsitlevates suunistes ja 2000. aasta Euroopa Nõukogu soovituses prokuratuuri rolli kohta kriminaalkohtusüsteemis.

Seega tundub kasulik seda teemat põhjalikumalt uurida seoses nõukogu osalemisega dialoogis, mis käsitleb õigusealaseid teemasid õigusriigi põhimõtte kohta.

Hästitoimiva prokuratuuri olulisus ELis

Prokuratuur on eriti oluline kriminaalõigussüsteemi korra kohaseks toimimiseks ja tõhusaks süüdistuste esitamiseks ning õigusalase koostöö tegemiseks kriminaalasjades liikmesriikide vahel. Prokuratuur on hädavajalik Euroopa Liidu kriminaalõiguse tõhusaks rakendamiseks. Kuritegevuse vastane võitlus, sealhulgas võitlus piiriülese ja organiseeritud kuritegevuse ning finants- ja majanduskuritegevusega (nagu näiteks rahapesu ja korruptsioon), tugineb hästi toimival siseriiklikul prokuratuurisüsteemil.

Euroopa Liidu Kohus on kujundamas olulist kohtupraktikat seoses prokuratuuriga, eriti liikmesriikidevahelise kriminaalasjades tehtava koostöö kontekstis kooskõlas Euroopa vahistamismäärusega, mis on esimene õigusakt, mis annab väljundi kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttele. Selleks, et kvalifitseeruda õigusasutuseks, mis on pädev Euroopa vahistamismäärust tegema ja täitma, leiab Euroopa Kohus, et peaprokurör peab olema täitevvõimust sõltumatu. Lisaks peab prokurör oma ülesannet täitma menetluse alusel, mis järgib tõhusa kohtuliku kaitse nõudeid.

Peale selle on Euroopa Nõukogu organid kehtestanud ajakohased Euroopa standardid prokuratuuri rolli kohta kriminaalõiguse süsteemis ning samuti selle sõltumatuse ja vastutuse kohta. Samuti on selles küsimuses asjakohane Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika.

Hästitoimiva prokuratuuri väljakutsed

Siseriikliku prokuratuurisüsteemi korraldus on Euroopa Liidu siseselt erinev. Kuigi ELis ei ole ühtset prokuratuuri institutsioonilise ülesehituse mudelit ega eri tasandite prokuröride ametisse nimetamise, ametist vabastamise või distsiplinaarmenetluste mudelit, on institutsioonilised kaitsemeetmed vajalikud, et prokurörid saaksid täita enda ametialaseid kohustusi kooskõlas nõuetekohaste õiguslike ja organisatsiooniliste tingimustega ning ilma takistusteta.

Komisjoni 2020. aasta aruanne õigusriigi kohta märgib üha kasvavat suundumust liikuda rohkem sõltumatu prokuratuuri suunas. Lisaks on Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ (Veneetsia komisjon) õigusriigi kontrollnimekirjas rõhutatud, et „tuleb tagada piisav sõltumatus, et kaitsta süüdistuse ettevalmistamise eest vastutavat asutust lubamatu poliitilise mõju eest“.

COVID-19 pandeemia on esile toonud prokuratuuri väljakutsed ja rõhutanud digitaliseeritud õigusemõistmise vajalikkust. Enneolematu olukord suurendas veelgi vajadust kehtestada asjakohased vahendid ja taristu, mis võimaldaksid prokuratuuril kasutada kaugsidevahendeid ja tagada turvaline kaugjuurdepääs töökohtadele. Kohtute, prokuratuuri ja õigusekspertide ning -asutuste vaheliseks turvaliseks elektrooniliseks suhtluseks on samuti vajalik piisav taristu ja tehniline varustus. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogial on oluline roll õigusasutuste töö toetamisel ja see võib märkimisväärselt panustada kohtusüsteemi kvaliteeti.

Lõpuks tugineb tulemuslik kohtusüsteem, sealhulgas prokuratuur, piisavatele inimressurssidele ja rahalistele vahenditele. Paljudes liikmesriikides peab kohtusüsteem toime tulema piiratud vahenditega. COVID-19 kriisi majanduslikud ja sotsiaalsed mõjud on esile toonud vajaduse tugevdada kohtusüsteemi vastupanuvõimet, muu hulgas ka seetõttu, et võib eeldada, et kohtuasjade arv suureneb.

Küsimused ministritele

Justiitsministritel on ühine huvi selle probleemiga nõukogu raamistikus tegeleda ja alustada arutelu võimalike viiside üle, kuidas olemasolevaid ja tulevaid väljakutseid lahendada. Arvamuste vahetus prokuratuuri teemal võiks olla alguseks edasistele ja sihipärasematele aruteludele. Eelseisvat 2021. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabelit ja 2021. aasta aruannet õigusriigi kohta saaks kasutada alusena konkreetsematele seda liiki aruteludele.

Õigusealaseid teemasid seoses õigusriigi põhimõttega käsitleva dialoogi kontekstis on justiitsministrid oodatud vahetama arvamusi järgmistes küsimustes:

- *Mis on Teie arvates hästitoimiva prokuratuuri põhilised väljakutsed?*
- *Kuidas saaksid justiitsministrid justiits- ja siseküsimuste nõukogus jätkata sel teemal konkreetsemat arutelu?*